

సర్వసామ్యములు

స్వీకృతి.

ప్రథమ మాద్రణము

పృథులు ౧౦౦౦

894.8131
SAT

మూల్యము

రూ. ౨-౦-౦

దుర్ముఖ : వసంతము

1958

వరలక్ష్మీ ప్రెస్, విజయవాడ - 2

Dedicated To

SRI THANGIRALA VEERARAGHAVAIAH

Zamindar

of

AMPAPURAM, CHINALINGALA ETC., ESTATES.

General Superintendent of Branches & Agencies

**NATIONAL INDIAN LIFE INSURANCE
COMPANY, LTD.**

అంకితము

లేమ కృష్ణ కౌగిలింప వార్నిధి నెడ
మాయె 'అవనిగడ్డ' నాయకమణి
దాని కాంతిచయము, తత్రత్య వేద వే
దాంగవిన్మహద్విజాళి గాఁగ

ఇది వేదభూమి యిచ్చట
మొదలిచదువు దివ్యవెలుగు ముడుగకయ పది
బది చమురు పోసినట్టిరు
పృథాకు పరివృథసమాన వెలనాటి ద్విజుల్

అమృతావాదు లకుత్సితుల్ హుతభగర్పాధీన ధీసర్వులు
త్రమపాండిత్యులు సంప్రదాయమతు లద్దాశీలు రానంద వి
క్రము లాదేష్ట లనీచబుద్ధు లసమాకాంతుల్ మహోదారు లా
శ్రమబద్ధుల్ వెలనాటు లాంధ్రజనకాసారాంబుజాతాకృతుల్

'తంగిరాల' వేరి వంగసంబున సోమ
 యాజి పౌండరీకయాజివితతి
 యవనిగడ్డయందు నాది దీక్షితవాద
 సంప్రదాయభృశ్చజాపతితతి

సూరిమాళి సుబ్రహ్మణ్యసోమయాజి
 మూలభూతుండుగాఁ దంగిరాల వంశ
 కల్పవృక్ష మాగ్నిధిప్రకాండ మయ్యె
 విస్ఫురద్విజశేణి తర్పితము గాఁగ

భార్గవుడు చ్యావనుం డావ్నవానుఁ డౌర
 వుండు జామదగ్నుం డయి పాలించి తంగి
 రాలకులము పంచాక్షర్య ప్రధిత మగుచు
 గోటి కక్కె శ్రీవత్సన గోత్ర మగుచు

వారిలోన రామబ్రహ్మ పౌండరీక
 యాజి ప్రగ్రహధృత మనోవాజి నవ త
 టాకనిర్మాత మధుమధురాంబుదాత
 దాత యీ కృతి నేత ముత్తాత తండ్రి

కలి ముదిరి వేదవిద్యపై గౌరవంబు
 పోషణంబును దక్కు వై పోయి కావ్య
 జాని తండ్రి శ్రీ రామావధానిగారు
 బ్రదుకుకత్తి రెండవనైపు పదును పెట్టి

ఇటు చేతువులు త్రవ్వించెను
 అటు చరువుల హవిను వేల్చె స్వాధ్యాయ సదా
 స్ఫుటవాణి జనము మెచ్చుగఁ
 బటువగు తాకికముగూడఁ బరిపాలించెన్

ఆ మహాత్ము భార్య రామ సీతాదేవి
 యాటు మగలు తెప్పితాత్ము లగుచు
 ముగురుసుతులఁ గనిరి మూఁడవపుత్త్రిఁ డీ
 రమ్యకావ్యభర్త రాఘవయ్య

జరయు మృత్యువు లేక చనునట్లు పాజ్ఞండు
 ధనము విద్య కూర్పఁ దలఁపవలయు
 ధర్మ మాచరింపఁ దగు మృత్యుచేఁ దల
 పట్టి యాడ్వఁబడినవాఁడువోలె

అన్న నన్నయ్యగారి వాక్యంబునకును
 లక్ష్యభూతంబుగాఁగ నిలం జరించు
 తంగిరాల కులాబి సుధాకిరణుడు
 రమ్యగుణశాలి శ్రీ వీరరాఘవయ్య

మరియుఁ గొందఱు ముట్టిన మట్టి యశాను
 పైడి రాఘవు హస్తంబు పరుసవేది
 బంధురాజుకి నితడు సౌభాగ్యవేది
 బాహ్మణశ్రేణి కితఁడు ప్రపానివేది

ఆరామాదిక ధర్మ

ప్రారంభవిభాసి రాఘవయ్య త్రియూ వి

ద్యారక్షసేయుఁ దొలిమే

లూకఃగఁ గలిమొగము రంగులూ ముంచునటుల్

మధురహసన గల్లాకృతి

విధుమతి వేదార్థవిధి వివేకనటద్రూఢి

పృథుశతి 'కుప్పా లక్ష్మో

వథాని' తత్పాఠశాల పరిపాలింపన్

ప్రకటమతి రాఘవ ల

శ్రీకామేశ్వరుల గర్భమేదిని సస్య

శ్రీకోమల మగుఁగావుత!

చేకొని తత్కీర్తి తెలుపుసేయుత దిశలన్

మరునాడు కలసికొనఁగా
నిరువురు విడిపోయి రిద్ది యేమి విడుట రా
తిరి తెలవారుట తప్పని
సరిగాఁ దెలవారె సురల స్వామియు వచ్చెన్

స్వామిదెస నామెయొక పరిచర్యచేయు
నామెదెస స్వామి యొక-స్వామ్యమ్మ నెఱపు
పైకి నెయ్యమ్ము లోపలి భావ మేమొ
పొంగక జగదంతర్యామివోలె నుండు

పోవ నిష్ఠచూలేకయుఁ బోవ దప్ప
కొక దినంబున స్వామియు నూరి కేగె
నాల్గుదినములు మసలుపై నదియు నచట
నంత పనిచేయుటకు మనసాడకుండ

ఇచ్చట దేవసేన ప్రభు వేగిన సంగతియే యెఱుంగకన్
వచ్చు నటంచుఁ జూచి మఱి వచ్చుట కన్నడ కెంతవేళకన్
గ్రచ్చుటఁ దాను రానియెడ రా నని చెప్పుట యేమి తప్పు నా
మచ్చడికించి రేపటికి మత్సరమున్ విడి యేమి తోచకన్

తనలోన మాకందతరుకిసాలయ మేలొ
యురక కోపించునం చూహసేయు
దూరానఁ గోకిల వైరానఁ గవ్వించు
పద్మతిఁగాఁగ భావన పొనర్చి

చలువ జాబిల్లి వెల్లుల వేగమున నిల్వ
ద్రొక్కికోలేనట్లు తూలిపోయి
అది యెన్న డనుకోనియది మలయాచలా
నిలము కవోచ్ఛమ న్నలపు గలిగి

ఏదొగ్రంథము చదునగా నెంచుటకును
దానిపై సుంతకోర్కె గ్రంథమైలేక
కోడికూయుట నిన్ను మేల్కొలుపుపగాక
తెలిసికొనె నూరకయ యంచుదేన సేన

బడలు పులకరింప నూహించికారణం
బలవిఘ్నార్చిన యూహ యంచు దెలిసి
ఎవ్వరో యడిగిన నేదియో మారు చె
ప్పగవచ్చు స్వామియ న్నలుకు నాపి
నెమిలించుచీర యుండిన దొక్కటే దాని
పదలక తాలిచి పవలు నికలు
ఉటక యేదో గీయచుండి యాటవసంఖ్య
కృతసహస్రంబుగా గీసి తెలిసి

అమరనాథుని దనసేవకాళి స్వామి
యంచు నాడిన హృదయంబునందు నురిసి
తెలియరానట్టి బాధగా దేవసేన
నాలుగుదినాలు నాల్గయ్యుగాలుగాఁగ

విదవనాడు ప్రాంగణమునందు నా నిలుచున్న యట్లు చం
ద్రోదయ వేళదాక నిలుచుండి సురేంద్రుడు వీట లేకపో
గాఁ దనుఁ బల్కరించుటకుఁగాని భయంపడియుండ సేవకల్
సూదులవోలే గ్రుచ్చుకొనుచుక వెలివెన్నెల సుక్కజేయఁగా

కనులు తెరిచియుండఁ గాని వచ్చెడునట్టి
మనిసి నెఱుఁగుతెల్వి తనుకు లేదు
అంత స్వామి వచ్చె నడులలోఁ బ్రాణ
మున్నవాడు తూలుచున్నవాడు

వచ్చి దేవసేనప్రక్క కూర్చుండెను
తనువు తనువు నానుకొను విధాన
వెచ్చు నైనయట్టి వేసంగివెన్నెల
సన్న సన్నగాఁగఁ జల్లనయ్యె

చెక్కిలి చెక్కిలి నానిచి
యొక్కరిబుజమందు వ్రాలి యొకరు కరములక
నొక్కుచు భుజముల మనసుల
సుక్కినతన మెల్లమాన్చి సొక్కిరి తుదకుక

స్నేహము చిత్రమైనయది చిత్రము లెంతటి దగ్గరై ననుక
దేహము లంత దగ్గరకుఁదెచ్చుట కింకొకవేళ కావలెక
సాహసకార్యహాఁ బెరిల సజ్జనులం దెడఁబాటుకాక స
ద్యోహముఁజేసి చిత్రముల యూపుట దగ్గరసేయు మేనులక

శ్రీధరా సీతాస్త్రగ్రాహ మొక్కందు

స్వామియుఁ గూర్చుడి చదువుచుండ

అతని బుజంబుపై నానిచి చిబుకంబు

దేవ సేనయు దానిఁ జూచుచుండె

స్వామి వామకరంబు పైకెత్తి యాయను

మెడకును దగిలించె మెలికగాఁగ

ఆ సమయంబున నరుదెంచె నిష్క్రమండు

నిండుని రాక వా రెఱుంగలేదు

అమరనాథుండు నిస్తబ్ధుడై మొకింత

యంతలోఁ జిటునవ్వున నచటినుండి

వెనుతిరిగి సద్దుసేయక వెడలిపోయె

భయముచే నట్లు నిట్లు సేవకులు తొలఁగె

ఒక్కదినంబున స్వామియు

నక్కలికిం గాంచి నీకు నమృతదృశాంతా

చిక్కి యహల్యాజారులు

నెక్కడి జనకులు వచింపవే యని యడుగె

తమ రేమొ వేదమూర్తులు

నమరేశ్వరు నట్లు లనుట యది మీకె తగు

తమరిని సేనాపతిగా

నంచు మరి యందుకేగదా శివమూర్తి!

ఓం.

శ్రీ వల్లీ దేవసేనావిజయము

పన్నిదలై నట్టి భాసకుల పొడిచినో
యనఁ గాంతు లుమిసెడు కనులవాఁడు
కూయగా వికిసన కుక్కుటస్వామిచా
గద్దించు ఫాలభాగంబువాఁడు
శక్తి యిం తెక్కడ సమకూడు నన్నట్లు
లమరిన బాహుదండములవాఁడు
కాలిపిక్కల వెండుకలు నెమ్మికన్నుల
జిలుగు జగాజిగుల్ చిమ్మువాఁడు

అతని తేజమ్మె యర్థమైనట్లు వానిఁ
పంకఁ గాంచిన శౌర్యశబ్దము స్ఫురించు
నట్టి యొక్క కుమారుఁ డింద్రావసథము
చిత్రమగు సావడిఁ బచారు చేయుచుండి

తనుఁ బిలిపించి యింద్రుఁడును దారకదైత్యునినుండి యెల్ల పృ
థ్వి గెలువంగ నౌ పనిసెల్తును వేలుపు సేన యొక్క దా
రిని జనకుండఁ దన్నును ఎరించెఁ జమూపతి నిట్టి క్షిప్రమై
న విముసమందు నాయన మనస్సు మనస్సున లేకయుండఁగా

వానకాల మన్న భ్రాంతి సందీపించె
నిందుఁజేడ నెరిగె నింతలోన
నల గవాక్షమందు నరసె నొక్కలతాంగి
తన్నుఁ గాంచుచుండఁ గన్ను లుంచి

తానుగూడఁ గన్నుఁ దరలింపకయఁ చూడ
నామె మొఱిగి చనియె నచటినుండి
యంత నా గవాక్షమంత శూన్యం బయ్యె
నతని యెడఁద శూన్య మయినయంత

ఇంతలో నింద్రుఁ డరుదెంచి యేమి స్వామి
యనిన నేమి స్వామి యనె నా కుమారుఁ
డతనిమూర్ఛాసమంబై నయట్టి సితికి
సుఖపుఁ డాందోళనం జెంది మనసునందు

దిగ్గున నెవ్వరేక జలము తెండవి పిల్చెను వేల్పుతేడు నా
దగ్గర నున్న యా మెఱుపు తా జలకుండిక తెచ్చి నిల్వఁగా
సిగ్గున దాగుచుక గనులచెంతలఁ గాంచెద రొక్క రొక్కరుక
దగ్గరనుండి యెందల నుల్పలనుండిన యట్లు లెంచుచుక

వినయముచేతఁ బాత్ర నటఁబెట్టి వశాసమయాన యేగె గ
 మ్మన మన సుగబట్టిన కుమారుఁడు నేమి యెఱుంగనట్లుగాఁ
 గనులను నీక మద్దుకొని కన్నుల తెల్విగ నేదొ విచ్చిపో
 యిన తెరయట్లుగా నభినయించుచుఁ జేసెఁ జమూప్రసంగముల్

సావడిలో లేని స్వామికై ముక్త
 వాడుంబునందు సిరీక్ష సలుపు
 కనకపాత్రకతోడఁ గైకొని జల మూర
 కయ పోవుఁ జావడి గడపవాఁక
 కడఁగి యుద్ధప్రసంగములు పల్కెడు శుకీ
 వ్యాహరములు శోధ నాలకించు
 వినయాన నటనుండి వెడలెడు గతివశా
 సమవైఖరీ మంధరముగ నడచు

పగటనే కోడికూసినపగిది ప్రకట
 మీఁదినుండి హతాత్తుగా మేలుకొనును
 తన చదువుచున్నయట్టి గ్రంథంబు మొదటి
 దొపుటయుఁ దిరుగద యెంతసేపటికిని

ఇట్లు నుండికూడఁ బ్రభు వింటికి వచ్చినవేళఁ జావడిం
 బట్టను స్వామి యే పసియుఁబట్టక వచ్చుచు నుండె నైదునా
 ళ్లిట్లు సాగఁగా నెడఁద విద్దఱును న్నిలుపంగలేక నా
 డొట్టలనైన కోర్కె నలయింపఁగ స్వామి కాక యొక్కట

కొగిలించినంతగా నెట్టయెదురుగాఁ
 గలసికొనిరి లోనిగడపమీఁద
 కొగిలించునట్లు కరములు నెత్తిరి
 వినయభావమునను వెనుకఁబడిరి

స్వామి యడిగెను నీదు పే రేమి యంచుఁ
 జెలియ చెప్పెను మఱి దేన సేన యంచు
 ఇద్దఱును ననినంతలో నెన్ని నాళ్ళ
 దై నదో యొక్క పరిచయ మవతరించె

ఇరువురు సాధువాగరకనృత్తులు కొరికిప్రసక్తి తేక సం
 గరమును నందులో మఘపుకార్యము తారకు గెల్చు నీతిలోఁ
 దెబ్బలు ముచ్చటించుచు నతిప్రమదాకృతి ప్రొద్దుపోయి యం
 బరమునఁ జందమామ కనుపట్టిన నట్టులె మాటలాడుచున్

ప్రొద్దుపోయి వేలుపుల తేడు వచ్చిన
 యపుడు నల్లె మాట లాడుచుండ
 వారి యింతయైన పరిచయం బంతలో
 నెట్టులయ్యె మఘపుఁ డెఱుంగలేడు

చదు విద్యతకును జుట్ట
 మృది యెఱిగిన యంతలోన నాప్తత కలుగున్
 స్పృహయములు మున్నె విద్యా
 సదనంబునఁ గలసియున్న సరకులుగానన్

తనర నరిష్టనేమి యను దానవనేతకు రెండుకన్నులై
తనయలు గల్గి రిద్దఱు మృతామృతబుద్ధులు దైత్యసేన కో
పన, దను నీతిశాస్త్రమునఁ బంకితురాలయి దేవసేనతో
ననయము మచ్చరించుఁ గలితామగనీతిమతిప్రగల్భతో

కడునడిఁ బాపముల్ కలిపికట్టిగఁ గట్టినయట్టివాడు దై
త్యుఁడొకఁడు కేశినామకుఁడు దుష్టసురారి నయప్రచార లు
బ్ధుఁడు మఱి దేవసేనపయిఁ బూనిన మత్సరభావ మొప్పు న
ప్పడఁతుక కెట్లులైనఁ బరిభావముసేయఁగ నెంచు నిచ్చలుక

జనకుఁ డరిష్టనేమి వితిజప్రభునీతిని దోషసంచయం
బును వచియించు నయ్యఖిలముక దనకూతురు దేవసేన సే
ర్పిన దని వ్యాఖ్యసేయుదురు వేదురుపొంపిన సర్వదైత్యు లం
తన మఱి దేవసేన యన దానవజాతికి గుండెమంటయై

వ్రాలి యె దేని దుష్టమగు రాక్షసనీతిని జూపు గూఢమా
వేళిను దేవసేన గొని పెట్టుచు నుందురు కారలోన న
య్యాలరిచేతలోని దగు సర్థము స్పష్టముచేయు నంచు నీ
లీలను సేనఁ దట్టుకొనలేక యెటో వధియింప నెంచుచుక

అమరశ్రేణిని దానవావళికి నాహారంబుగా స్వప్నే చే
సె మరిం దైవ మటంచు వారి దసలౌసిద్ధాంత మామాట స
త్యముగాఁ గొందఱు దేవతల్ నడువ నా దైతేయసంతాన మ
కృమమార్గంబునఁబట్టి బిట్టు మితిమీరిక నేను దుఃఖించితిక

విష్ణువే రాముడో యియి పృథ్వీబుట్టి
సర్వరాక్షససంహతి సంహరించు
నసురు లందఱు చావనియట్లు నేను
కొత్త యొకనీతి కల్పించికొంటి నడఁద

సర్వసృష్టియందు సతిపైన సంతతి
పైన బ్రేమ లేనివారు లేరు
ప్రేమ యెచటఁ గలదు హృదయంబునం దుండె
తల్పి తీయఁదగినదానియంగు

దయ ప్రేమయొక్క రూపము
దయ పుట్టగఁ జాలదవ్వు తల్పవలయున్
దయ పుట్టె నేని రాక్షస
చయ మైనను వేల్పు లగుట సమకూడుగదా

శతధృతిఁగూర్చి నేఁ దపముసల్పితి నన్నును గొంచుఁబోయి దే
వతలను నొక్కనూరునకు భార్యను జేయు మటంచు నాతఁ డి
చ్చితి ననఁ గేళి నా తపమునేత నెఱింగి య దేమొ కీడు కో
రితి నని నేను వారికి దరిదుగ్గిడు నన్ను హరింప నెంచుచున్

నన్ను నిద్రపోవుచున్నట్టి దానిని
నెత్తుకొంచు మింట నెగిరిపోవ
మింటియందు నాకు మెలఁకువవచ్చి నే
నరచుచుంటి భయమునంది బిట్టు

తాళికింబోయి యచట విశ్వేశుసేవ
జరిపి మింటను వచ్చెడు నారిహయండు
సతపులక విని వచ్చి వజ్రాయుధమున
చండవేగునికేళిని సంహరించె

నన్నుఁగూర్చి మున్నె విన్నాడు నే నని
తెలిసి సంతసించి తెచ్చినాడు
ఆతనికిని నేను కూతుర నైతిని
నాటనుండి స్వామి నేటివరకు

నేటినుండి యింక నీ వేమి యాడువో
చెప్పు మన్న దేవసేన నవ్వె
గాని తండ్రి యాయఁగావలెఁగద తాన
యనిన స్వామి తాన యడుగ ననియె

ఒకపని చేసిపెట్టి ధర నొక్కని కోరినఁ గోరవచ్చుఁ దా
రకుని జయించి పోయి యమరప్రభు నే నిఁక దేవసేనఁ బొం
దక బ్రదుకంగలే ననినఁ దా నమరేశ్వరుఁ డీయవచ్చు నూ
రక చని యిమ్మంటచడుగరా దడుగంజామి నే నురేశ్వరుఁ

మా యింటికి రా! పోదము
మా యమ్మను జూతుగాని మా యమ్మ యనక
మా యమ్మ యనగా నీ
వే యెఱిగెడు నేను చెప్ప నేలే సేనా!

అనిన నిట్లనె నవ్వచు నంబుజాక్షి
అత్తగా రేమొ పరమదయాసముద్రు
రాలె మీ నాన్నగారికి వ్రాలి ముక్కు-
పైన నుండున టందు కోపంబు స్వామి!

భూమినినంబుగాఁగఁ బెడమోముగ విశ్వలదృష్టిరేఖగా
స్వామియుఁ గూరుచున్న నవవారిజలోచన యేగి స్వామి బా-
హుమృదుదండమున్ గరమునం బెమలించి యిదంతకోపమే
నా మఱి నవ్వుటాల కనినన్ సిగబారెడు చేసికొందురా?

మఱియు స్వామియుఁ గోపంబు మానకున్న
దండ్రీ యనుమతి వలగు పద చనుదెంతు
ననిన స్వామియు లేచె, వెంటనె లతాంగి
యతనిబడి యేగె విడిచీరయైన లేక

ఊరితుదిదాఁక జని పొలిమేర దాఁటి
కమ్మని పొలాలనడుమగాఁ గాలిబాట
వెడలుచుండిరి మును స్వామి వెనుక సేన
బాటవెంబడి నొకమాట పలుకు లేక

ఎచటనుండియో వచ్చెడు నింతలోన
నెట్టయెదురుగ ననురలోకేశ్వరుండు
నాయనంగాంచి కళవళ మంద స్వామి
కాకని కలగనిగలేడయ్యె సారవతియు

ఇరువురివంకఁ గన్గొనగ నిర్వరు పల్కరు కొంతవేళకుఁ
హరిహాయుపాదయుగ్మమునయందున వ్రాలెను దేవసేన యా
హరికిని నప్పు డిర్థమయి యాస్యమునం జిలునప్సత్తోడఁ దొం
డరపడి రిద్దఱుక సరి పదం డని ముందున కేగి వెన్కఁకుక

మరలి యిటు లనె శూరపద్మానురుక వ
ధించితివి స్వామి! నీ కిచ్చి దేవసేన
పెండ్లి సేయంగ నెంచితి వెడలి బ్రహ్మ
తోడ వచియించి వచ్చుచున్నాడ ననుచు

ధృతి నారగ్వధబాలపత్రికసీతశ్రీ పొల్చు చిర్నవృలక
బృతనాసాహుఁడు వెళ్ళిపోవఁగ భుజావేల్లలరా తన్వియై
శిలికంఠప్రియనూను డేగె దెసలక ట్లేత్రింబులం గంకె ల
చ్యుతుఁడై కోయుచు నూచవియ్యమునుదించుం బాటలం బాడుచుక

ఇది సేనాసమీకరణ మను

ప్ర థ మా న న ము

ఓం.

శ్రీ వల్లీ దేవ సేనా విజయము

ఉడుక్కఁగఁ బెట్టునో ప్రాయ నహో యొక్కదైవవియ్యమైన చిం
దెడు జలమైనఁ దేఁగలుగునే యిది యే దొర కన్నకూతురో
లోడితె మ లేదు చూడఁగఁ దలోదరి పాదలిమూఁకలోపలం
జెడితివి కాపురానికి హాసీయసి నెచ్చటఁ దెచ్చినావురా!

పడినపాటులు పడని దేవతలుగాని
తారకాసుర సాగరోత్తరణకరణ
నావ నీ వౌదు వంచు నున్నార నీవు
చెలఁగి యిందుపగింజఁ దెచ్చితివి పోయి

పుడిసిలించినవాఁడు విడిసి వట్టు మని సా
గరవారి వెఱతరంగముల గములు
దుసికిలించినవాఁడు తూఁగి తూఁగించి మం
తాకినిఁ జలిపర్వతంబు గూడు

మూదలకించినవాఁడు పొదరు కన్నోమల నీ
లిమచేఁ బ్రభాతనాళికజన్ము
నురవడించినవాఁడు బిరుసుగడ్డన మం
చుంగొండలో బీట్లు చూపునట్లు

ఎవ్వఁడో యొక్క తేజోమహీయు కూతుఁ
దెచ్చియుండిన దైత్యు సాధింపవచ్చు
వేల్పు లనుకొన్నయట్టిది వేఱు నీవు
చేసినట్టిది వే రోయి చిట్టితండ్రి

అతితరభీతి నందితిసుమా నెల తక్కువవిడ్డ వంచు బా
పతిమిరలు ప్రిమై బ్రతికి బట్టనుగట్టితి వంచు సంతసిం
చితి నొక గొప్పయింటిదగు చేడియఁ గన్గొని పెండ్లిచేయ నెం
చితి నిటు తల్లికిం దెలియఁజేయకపోయితి తెచ్చి వీయమన్

నాయనా? నీవు నెన్నిగండాలు గడచి
బయటఁబడినావో తలఁపునఁ బారె నేని
శాంతమై యుండి నా యొడలో జలదరించు
నీశ్వరకటాక్ష మున్నది యింతవరకు

ఇది నా భాగ్యము చూచెదన్ జిటుతలండ్రి! ఆయొడలో తా నెఱుం
గదు నీ పుట్టినవేళ నీ జనని పైగాఁ గొంప నిప్పుంటుకొ
న్నది తండ్రి! యది చాల దన్నటుల పై నన్ బొంగి భాగీరథీ
నది యిల్లంతయు నీటిలో మునిగి నానాబాధలై యుండఁగన్

ఆ వరదలోన నెచ్చట
 నీవో నా తండ్రి యెచట నేనో తెలియం
 గా వీలులేద చివరకు
 నీ వగుపించితివి కొన్ని నెలలకు నాకున్

వరదలోఁ గొట్టుకొనిపోయి వరద తీయ
 నొడ్డునను తెల్లుతోటలో నొండులోనఁ
 జిక్కి కడు పుబ్బనేడ్చెడు చిట్టితండ్రి
 నిన్నుఁ గని జాలి యేరికి నెగడ కుండు.

పతులకు భీతలై వారుగుపల్లియ బ్రాహ్మణకాంత లల్లదొం
 గతనముగాఁగఁ జన్గుడుపఁగాఁ దెలిచికని తెల్లుపూల సం
 గతిఁ జిటుమెత్తపొత్తులఁ బగళ్ళును రేలును సాగిపోవఁగా
 బ్రతికితి వీవు నాదయిన భాగ్యము మంచిది రయ్య యింతకున్

ఆటుగురు చంద్రు లుదయించినట్లులైన
 నీ మొగము చూచి చల్లనై నెగడఁ గనులు
 పసుపునోటలో నంకురంబులవిధాన
 తనుకు నా మేను పులకరించినది తండ్రి!

అనుచునె కోడలిం గని హిమాచలకన్యక మల్లెపూల కొ్రిం
 దనుకుల మేలిపల్వరుసదాన! సరాసరి తూరుపోత కొ
 గ్గిన తెలి మొక్కజొన్న చిటుగింజలవోలికఁ జూచె దేల ర
 మ్మని తన చేరువందిగిది యీ మదతీచిబుకంబు నెత్తుచున్

ననుస్థిగు బెళుకుకన్నుల
నినిచెడు నావంకఁ గనుము నీలాంబుజలో
చన యీ నా బంగరు తం
డ్రిని జెట్టంబట్టి తది యదృష్టము తల్లి !

పేదసంసార మైనను పిల్ల ! మాది
పరువు మర్యాదలకును లోపంబు లేదు
ఇచట నాయన లేకుండ నే పనియును
మనల దంతటివారు మీ మామగారు

సెనగబద్దంత లేనెలజిగి నొసంట
సిగ్గునవ్వులు చెక్కిళ్ళ జెరువురేక
మనసుతో నిదానించి చూచిననుగాని
నీదు నందమ్ము తెలియదే నిభృతహాసన!

నునుపులు తీరువెల్గులఁ గనుల్ చెదరించును నిల్వనీయ దా
ర్పిన నడమంతరంపుసిరి చిక్కనగుండియ చిక్క-బట్ట నూ
కొను పడుచోటనే వెదకికోవలె నీలుపురాల! నాదు బి
డను ముఖపెట్టు మమ్మ యకటా వికటంబుల సంచరింపక

చెడ్డసురాలికోసమయి జీతము బత్తెము లేని కొల్వ నా
బిడ్డది కాలిబంట్లయిన వేల్పులపై దుముదారుగాని యే
ర్పడ్డ సురారిమూకలను బారఁగఁదోలెడువేళఁ గాక నా
బిడ్డ మనస్సులోవలను వేమఱు త్రఁవ్వుకొనుక మనస్వియై.

తెలియునో నీకుఁ దెలియదో జలరుహాక్షి
నా కొడుకు గొప్పకవిసుమీ నా యనుంగ!
ఉఱక నెప్పుడు నూహించుచుండు నేదియొ
కూర్మి నీపయి లే దనుకోకు మమ్మ

ప్రకృతి విచిత్రమైనయది బాలిక! పేదతనంబు మాకు న
చ్చిక యయినట్టిదా దినుసు చేడియ మా కులమింటికోడలై
యొకతుక వచ్చెనేని యదియున్ సిరితీపుల కంగలార్చుపో
లికయును మాకుఁ దగ్గటుల లేవిది యాటకు సంతసించుమే

వినయము నేర్పునొజ్జసుమి పేదతనం బది గుండెలోన నే
జనుడు జగంబుబాధలకు జాలయి నీరయి పోవు వానియా
త్మను రససిద్ధి మార్గమునఁ దార్చెడు విచ్చెన దానిచేతఁ దూ
లిన జను లెవ్వరున్ రసఁ జలింపరు వేరసమార్గమందునన్

పొండమ్మ సుఖంపడు మని
పండిన ముతైను వత్త పంపిన సిగుల్
పండిన చేనగు కోడలు
నొండు విటుఁగు నదినిధాన నొఁగిఁ దేరి చనన్

అమ్మ యే మన్న దన్నట్టు లాత్మభర్త
సెజ్జపైఁ బండుకొని దేవసేనఁ గాంచె
ఆమె సిగ్గులచిటునవ్వులందుఁ దోఁచెఁ
బుట్టిని లీడ్ నగు భీతి పోయినట్లు

చిటురేల చిపురాకుచివరి జగాజిగుల్
 గిలకొట్టు లేతచెక్కిళ్ల మీఁద
 తమిరసాలకిసాలయము చిట్టచివరలు
 దమియించు లోచనాంతములమీఁద
 హరిసీలశకల భాసురరమాసుషమా స
 ఖంబులొ వక్కాలకములమీఁద
 సాబగారు పుట్టునుచ్చబెడంగు జిగిపొంగు
 కమ్మని నునుచిబుకంబుమీఁద

సాగువేఁ బోకజిగుల బుజాలమీఁద
 ఓలి నులిసెడు నవకంకణాలమీఁద
 నిటుదెసల మేనిపుల్కల నెనఁగుచుండ
 కమ్మసిగ్గులు ముద్దులు కలిసిపోయె

గోరువెచ్చన సుధాపూరకపోలమ్ము
 పతి తీసికొను తొమ్ముపై న నాన్పు
 మృదుకంపన స్వేదపదకరంబుల స్వామి
 చిబుకంబు చిటుతెదోసింట నూను
 చిటుభీతియపు వెన్నతెరకాంతి విరఁజిమ్ము
 వలపుచే భర్తకన్నులను గాంచు
 పతిమనస్సునఁ గట్టపడినట్లు గ్రహించి
 బతిమకాదుగతి తలవంచి నవ్వు

జలరుహాయతాక్షీ తొలినంగమము వేళ
 చిన్ని స్వామి సుఖము చేదికొనియె
 వలపు సిగ్గు భయము కలిసి ముప్పేటగా
 పేనినట్టి కోర్కె పేర్కొనేసి

సిగ్గును భయమును జంటగ
 మొగ్గిన యవి భయము విచ్చిపోయిన నై నక
 సిగ్గును చెదరక యున్నది
 సిగ్గునకే సిగ్గుకలదు సీమంతినులక

సాలయునుగాని తాఁ గవిన సొక్కు ప్రకాశముకాకయుండ సి
 గ్గు లొలుకు నాననంబు పెడకుక మలయించుక భర్తతోమ్ముపైఁ
 దల యిడుఁ బెన్నిటిక నయనతామరసంబులఁ జూడఁబోవ దా
 వలఁ జిబుకంబు నొత్తు పతిపాణినవాంగుళిఁ బంట నొక్కుచుక

తనయొడ లేమొ తీవ యని తాఁ బతి యాడిన వాని యొక్క చుం
 బనబరమార్థమైన తనమై సుమవల్లరి యంచు స్వామి చె
 ప్పినఁ దన మే న్నుభాసరసివీచిక యంచును భర్త యాడుచుం
 డిన ననుభూతికిం దెలిసె నికము లంచును భర్తృవాక్యముల్

చెలువుగ భర్తపాదములచేతఁ గరంబులచేత మేనిచే
 సలలితచుంబనార్ద్ర ముఖసారసపంక్తులచేత వాని యు
 జ్వలపరిణాహ మంజుతరవక్షముచేతను జొచ్చుకొన్నయ
 వ్వెలదుకమేను కప్పఁబడి వే అగురూపమే లేనియట్లులె

తనమొగము రెండుచేతులఁ దాల్చి భర్త
వాల్చినీయక బిగువుగాఁ బట్టినంత
గజవిజి విలోచనంబుల కాంతు లొప్పు
తెచ్చికొని నవ్వు బిగువుగా దేవసేన

తనపదముకా పతిం దగులఁగాఁ దొలఁగింప లతాంగి స్వామి వెం
టన నలినాటి పాదనలినంబులు చేతుల నూని గట్టిగాఁ
దన మొడలందుఁ జేర్చికొని తాఁ దొలఁగింపగ నీయకున్న బీ
తున నది యొక్క పేమగుఱుతో యని మిన్నకయుండెనామెయుకా

వెంపుడుతండ్రికూడఁ గనిపించని యిచ్చట నత్తవారి పా
లింపులలో మెలంగనువలెకా బతి కూరిమి నిల్చునట్లు సె
ల్లింపవలెకా మనోహరుని లీల లటంచునె కాక యొక్క సా
ఖ్యంపుఁ బ్రవాహవీచికలయందున నామెకుఁ దోచ దేమియుకా

పతికి నిద్దురవచ్చెడుపగిది లేదు
నెలఁత తనకన్నముందర నిదురపోవ
నాతఁ డే మనుకొనునో యటంచు నెంచు
నెలఁత సొలసినకనులపై నిదురవచ్చె

స్వామిసుఖంబునుం జెఱుపఁజాలక వాహఃమైన కుక్కట
స్వామియు యామినిపరవశంబుగఁ గూయక యూరకుండినకా
శ్రీమతి దేవసేన యెడఁజెందినదా నలనాటుచేత ని
ద్రామలినత్వముకా ఎదలె దాపయి వచ్చిన వేఁగుబోకకుకా

స్నానముం చేసి శుభ్రవస్త్రంబు తాల్చి
 ముంగిటఁ జిత్రచిత్రముల్ రంగవల్లి
 కలను దీర్చెడి కోడలిఁ గాంచి యత్త
 యింతిచేఁ బరిచర్య చేయించుకొనియె

ఇది సేనాగ్రహణ మను
 ద్వి తీ యా న న ము

ఓం.

శ్రీ వల్లీ దేవసేనావిజయము

అచ్చపు జంటితేనెపెట యంబుజకాంతదృశాంత క్రొత్తగా
వచ్చినకోడ లార్ద్రతరభావవిధానము శాంతభావ సం
వచ్చతురాస్యసుందరి కృపారస సాధుసుధాంబువాపి యం
చెచ్చట దేవసేన నుతులే వివిపించెను వారి కచ్చటన్
ఒకనాడు సప్తమాతృక
లు కోడలింజూడ మనసులోగొవిరా బో
రుకలుగఁ గైలాసాచల
నికటగామముల సాధువిస్వాసములై

తల్లీ! యెప్పుడు దేవసేన తనసద్గ్రంథంబుఁ గన్పించ దే
వల్లీతాకకజీవనంబు సవరింపంబోవునో యే మహా
వల్లీనఁబగు వేదకాపురము సంబాళింపఁగాఁ బోవునో
యిల్లంచున్నద టన్న పే రతివ యెట్లుండన్ గృహస్థాయై

తల్లులు తెల్ల బోయి ముఖతామరసంబులఁ గాంతిమాలఁగా
 కల్లరి సౌఖ్యమా నుతునికాపుర మే మయిపోవు నంచు బోఁ
 దల్లడ మందుచుండియును దా నది పైకిని దోచరాని హా
 సోల్ల సనంబునకా నిజతనూభవుఁ జూతు మటంచుఁ బోవుచుకా

ప్రాణిధర్మంబైన బాటింప దీ జాతి
 యని ముక్కుపై వ్రేళ్ల నదుమువారు
 ఈ దానపులబాధ యీదేశమున కెప్పు
 పోవునో యని వగపొందువారు
 అన్నన్న! పురుగులకన్నఁ గనాకన్న
 మైతిమే యని దుఃఖమందువారు
 ఆలించువారును బాలించువారును
 లేరాయె నని మూడలించువారు

నై జనంబులు గుమిగూడి యంగలార్చు
 చున్న యొకచోట మాతృకల్ చన్నచోట
 కారణంబుఁ విచారింపగాఁ జనంబు
 లిట్లు చెప్పిరి కన్నుల నెఱ్ఱసెఱల

తారకాసురపతి యధికారి యొకండు
 తులువ పాలించు ని ప్రాంతముల నతండు
 వాని యధికారగర్వంబు వాని మదము
 వానికే యవి తేలియంగవలయు నమ్ము

హయములు పూన్పనట్టిదియు నావిరిచే నడపించునట్టిదిక
రయ మది యింత యంచు ననరానిది యంత్రపు బాడితెచ్చి వి
స్మయ మొదవించుకోసమయి మా చిటుపల్లియ వీధి దోలె ని
ర్భయముగఁ దాసక్రిందఁబడి ప్రాణమువాసిరి కొంద టిచ్చటక

అందులోఁ గొసయూపిరి యాడుచుండె
నిద్రఱికి దేవసేన తా నేగుదెంచుఁ
గాచి రక్షించు నని నమ్మకంబు వారి
కిట్లు లున్నది వేల్పుల యీ ధరిత్రి

అనినక మాతృకలుక గృహగుణముచే నాందోళనంజెంది వా
రిని గానించు డటన్నఁ దోకొనుచు వారింజేర్చ వార్సాచి మ
న్నినదే యంచును దేవసేన జననీ శీఘ్రంబ యీ బాధ మా
న్నినదే మందని సేనకా దని పరిక్షిణానుతంబొందఁగక

కడచిన ప్రాణముల్ నిలుపఁగల్గు మహత్తమకూడ నున్న దా
పడతుక కంచు వారడుగఁ బల్లియవారలు దేవసేన మా
చెడి పరిశీర్ణమై చనిన జీవనముల్ మఱి నిల్వఁబెట్ట మా
పడిన పరిశ్రమంబు ఫలవంతముచేసెడు తల్లియం చొగిక

ఆమె యెచ్చట నున్నదో యామె యిచటి
వృత్త మెఱుంగవలె నన మాతృకలు మేము
నామె చూచుటకే పోదు మామె మేము
యామెతో నిద్రచెప్పుదు మంచు వెడలి

సేనతో నెన్నియో చెప్పఁగావలయున
 యామెకోసమ చూతు మనెడువారు
 నాలుగై నట్టిది నాలుగా నెదు రెను
 రరయుదు మామెకై యనెడువారు
 ఇన్నాళ్లు రాకుండ నెప్పుడు లేదు మ
 మ్మరయ కంచును సంగలాక్ష్మివారు
 ఏ జగద్రక్షణాహీనకార్యభరంబు
 నం దెంచు మసలునో యనెడువారు

నైన పలుగ్రామములయందు సరిగి యరిగి
 తుదకు నొకచోట నా చోట దొరకు ననెడి
 మాట చెవివేసికొని యంత మాత్మకలు ప్రి
 యాణమైరి కుబేరదేశాంతరంబు

వలకుల నేత్రీప్రముగఁ బచ్చనికోసగు పచ్చిముత్తయం
 బులు నిలువారు కుప్పలుగఁ బోసినయట్టుల నున్న చిక్క-కం
 శెల బరువై తలల్ మలచు శ్నేత్రీములంబయి మింటఁ బైడి యెం
 డాత్తగల్ విశాలనయనంబులకుఁ సరిహద్దులై చనక

పసువులకు బీడులేకుండఁ బంటచేలు
 మసులుటకు వీలులేకుండ మందిరములు
 మందిరము లంట నాకాశమండలంబు
 చేలు వ్యాపి చెడును దిశాసీమలకును

కనుటకుఁ జేలు మేడలును గాని నిజంబుగ బుద్ధిలోపలక
 ధనము ధనమ్ముగా నయిన తప్పరసీమల నేగి నేగి యె
 వ్వనిఁ గని సేననుంగుజీచి వార్తయెఱుంగఁ గ వేడ్చినక గనుం
 గొనరును మాటచెప్ప రిదిగో యని న్నెప్పు నాలకించరుక

జనములు గుంపుకూడి యొకచాయను బాయక శ్రద్ధధానువై
 యునికియు నెవ్వరేని యెదియో విషయంబు బ్రమాణమైవ దా
 నిని వచియింపుచున్నకరణిక గని మాఝికలుక జలచ్ఛలత్
 జనిత కుతూహలాత్మలయి సాగిరి యా జన మున్నచోటికిక

వదిసెంట గోదుమపైరు కుప్పనువేసి
 నట్లున్న కుదిమట్టమైన బొమ్మ
 చేతీత చేనేతచీర పచ్చనియంచు
 మెఱపునా తొమ్ముపై మెలఁగుమూర్తి
 పై డికాంతులతోడి ఫాలభాగమునందు
 నెఱకుంకుమపుబా ట్టెసఁగు వెలుగు
 నిలుచున్నతీరులో నిఖిలదానవ గర్వ
 ముపహరించెడు ప్రతిభాభిరామ

గున్నమామిడి పూచె నొకో యనంగ
 నవనసంత మనోహరానందరేఖ
 యింతి యొక్కతె మాటాడ నెల్లజనులు
 ములక్రముగ్ధులవలె నిలంబడిరి చుట్ట

ఒక సంగీతము పాడుచున్నటుల ధారోక్తిప్రసారంబుగాఁ
ఒక యాజ్ఞాపరిపాలనంబువలె నేత్రోదారకాంతిచ్ఛటఁ
శుకముల్ పలుకుచు నుండఁగాఁ బగభృతాశుస్వాసానంబు పొం
దికగా స్పష్టములైన పలుక లబడిక దీపుల్ పిసాళింపఁగఁ

సహజముగ నందకత్రియ జలగుహఁజీ
ఆమె చేయు నుజ్జ్వలమపన్యాసవేళఁ
గన్నుబొమ్మల చెక్కిళ్ళ కదలికయును
గనుల వెలుగును నందంబు నినుమడించు

ఒక జలవృక్షమందుఁ గుసుమోద్గమమై ధర విచ్చె గుచ్చమై
సకల ధరాప్రసూనమధుసారఁబలందున మానవాళి తేం
ట్లకరణి స్నానభోజనకలాపము చేయ సమానభాగమై
మొకరులు కొన్ని యేటికి గుముల్ గొని కొన్నిటి పాఠద్రోలఁజిక్

వేల్పునేల యిద్ది వేల్పుల యిష్టమై
నట్లు పూర్వరాజు లట్లు చనిన
దున్ని నాటి కోసీకొన్నట్టి వారిదే
అంతమాత్ర మయినయట్టి చెక్క

ఎవ్వఁడు దున్నెవాని దగు నీ ధరణిం దనుజేశ్వరుండు తా
నెవ్వఁడు దున్నువాని దని యిచ్చెను విక్రయయోగ్యమై చనక
కువ్విన యాస్తులై సురలు కొందఱు దానవు లైరి వారలుం
జివ్వకుఁ జొత్తు రీ పెరిలజీవితముల్ కృతసేవమై చనక

ఆ మహాదేవి మా యూరి యాడపడుచు
ఆ మహాత్ముడు మా యూరి యల్లుడన్న
పలుకులందలి యర్థమ్ము పాడువడియె
నూరిలో జెక్క యెవరిదివారి కగుట

ఒక సమష్టికుటుంబమై యున్న యూగు
వ్యస్తిబ్రదుకులుగా నయి వారు దొరలు
నీరు పాలేరు లైరి కల్పించినట్టి
భేదములు వేసగిపాలాన బీటుగాగ

ధన మనగ నెట్లు లుండునో
జన మెఱుంగరు మున్ను బ్రదుకు సారముకలిమిక
ధనమే జీవితలక్ష్యం
ఒనగా రసహీన మయ్యె నందఱిబ్రదుకుల్

మనచదువు మానిపించెను
తనచదువుం జెప్పె నసురధారుణి ప్రజ కెం
దును క్రొత్తయొక్క వింతయు
కనఁ బ్రాతయు నొక్కరోతగా నెనిపించెన్

పరిచితి కల్గినట్టి వగు భావములం దభిమాన మొప్పు నీ
పరమరహస్యముందెలిసి పాలసు డా యసురేశ్వరుండు నా
విరియగు స్వీయవిద్య చదివించెను దేశము వానిజ్ఞానమే
పరమాయథార్థ మంచు పలుపాటకు పాలగుచున్న దక్కటా

ఆ దితి గర్భసంభవులయందున నుత్తమధీకులైన ప్ర
హ్లాదుడు నాదిగాగఁ బరమార్థవిదులైనగాని త
ద్వాదము లీ ధర్మిగలవారికి నాత్మ నెఱింగినట్లుగా
మోదముగూర్చు వెంబడిన మోహము క్రమ్ము ని దెంచి చిత్రమో

వాని నెదిరించిరా యేని వాఁ డొసంగి
నట్టి యాస్తులు నిలచెడునట్టిలేని
భయముతోఁబాటు నధికారపటిమ సౌఖ్య
ములును వదలఁగఁజాలని మోహ మొకటి

ఇట్టి యిరకటమునఁ బెట్టి యెల్ల వారి
ప్రాణ మానంబులను భుక్తపరచుకొనియె
తేనెపూసిన కత్తియై దితినుతుండు
నమరతతిఁ గొంత తేలిహానములఁజేసె

పండక వానలేక యిట భారతధాత్రిని మున్ను టొమమై
యుండనువచ్చుఁ బండియు నహలో యిట టొమముగా నొనర్చె ను
ద్దండుడు దైత్యరాజు తనదండు విమోహితచి త్రవృత్తులై
యుండఁగ వట్టిపైమెటుపు లూది జయించినయట్లు చూపెడుకా

నీదువ్రేలు పెట్టి నీ కన్నె పొడిపించు
తనది తప్పు లేద యనిన యట్లు
మనదె వ్రేలు కన్ను మనదియే యను తెల్వి
మనకు లేని మోహమును ఘటించి

శ్రీమలేక జన్మతో సంపన్నులై పుట్టి
అధికారముల నెల్ల నాచికొనుచు
తల్లిదండ్రులు నన్నదమ్ములీ మొదలైన
ప్రేమబంధమ్ములు తెంచికొనుచు
కామాదులకును స్వేచ్ఛామార్గ మయినట్టి
యసురనాగరకత నలముకొనుచు
పేదవారిని మోహపెట్టగా సర్వ స
మానసిధాంతంబు మప్పికొనుచు

లోక మెల్ల లోకొను విద్యలోనఁ దమరు
నందెవేసిన చేతులై రక్క టకట
దేవతలుగూడ దితిజల త్రోవఁబట్టి
యసుర పన్నిన పూహంబునందుఁ జిక్కి

నందమంది పేదవారి నెత్తురు గడ్డ
కట్టి నీవు మేడ కట్టినావు
వారియుసురు తీవ్రవాయువు వీవఁగా
తూలి మేడ నేలఁ గూలిపోవు

వెనభూమిప్రజదౌ స్వతంత్రమతియే విష్ణుస్వరూపంబుగా
నసురన్ గుత్తుక కత్తిరించు నవచక్రాంశుప్రతానంబుకై
వినరత్సర్వసమానభావకలితోర్విక్ వై నతేయుండు ప
క్షసముస్మృతిత తీవ్రమూరుతతరంగప్రోజ్యలుండై దిగుక

అందఱకు వృత్తి చూపించునట్టి నేర్పు
నీదు రాజ్యాన వెలసిన నీతిలేదు
దేహళికి బిచ్చగా డరుదెంచె నేని
లేచి పొమ్మని పారద్రోలెదరు గాని

వృత్తులు సర్వనాశ మొనరించిన దైత్యుడు ప్రాణు లెల్ల నే
పొత్తులఁ గుట్టి నింపుకొను పోడిమి చూపను లేక సంఘమున్
గ్రోతగఁ దీర్తు నంచు నదిగో యిదిగో యని కేళ్ళు సూపు చు
ద్వృత్తి మెలంగఁగా నసుర వేడుకుపట్టినవారు మెచ్చుచున్

యంత్రములచేత సర్వకార్యములు చాల
శీఘ్రముగ నల్పబడు నని శిష్టకాల
మఖిల జనములతోఁ బాటు యంత్రములకు
కూడి విశ్రాంతి యది సమకూడు నందు

తక్కిన కాల మేమి యగు ధ్యానముచేయుచుఁ గూరుచుండుగో
అక్కట దైవమున్న రని యాత్మయు నున్న దలంచు నమ్మనాఁ
డొక్కడు లేడు సంఘమె మహాజ్ఞలమా పరమార్థమైన యీ
దిక్కున శిష్టకాలమునఁ దెత్తుగు జ్ఞానము సంఘపృథ్వికై

ఈ రాక్షససంఘంబున
నారా తా నొక్కజీవి దగు భావిశుభ
ప్రారంభచింత లే దది.
వారు బ్రదుకుచున్న బ్రదుకె పరమార్థమునాన్

సువ్యవస్థిత సంఘంబు వొచ్చి చెటిపి
యే భవిష్యత్తుననొ స్వర్గస్పష్టి చేయు
వారలై వర్తమానంబు ప్రళయకాల
యుండుగా మార్పుచున్నా రసాధుజనులు

బ్రదికియున్నవారి బ్రదు కెట్లు లన్నటి
ప్రశ్న లేదు సుంత భావిప్రిజల
జీవితమ్ముగూర్చి చింతతో నడతుగు
చిత్ర మైనయట్టి జీవవితతి

అధికారము చేయుటయే
ప్రభానలక్ష్మ్యంబు మఱుగుపరుతురు దానికొ
వ్వధ భావిప్రిజలకోసము
కుక్రిధాగుణము హృదయవీధి కూలంకషమై

సువ్యవస్థిత సంఘంబు సుఖముకొరకు
సుఖము దేనికి ననుభవించుటకు కన్వ
డిచట యనుభోక్త జీవుడొ యెవడు వాడు
నాతనిస్వరూప మెట్టి దె ట్లనుభవించు

అనుభవించిన నతడు స్వయంభువ యగు
అనుభవించెనునట్టి నైచ్చంబు లి
యిట్టిమీమాంస చేయక యెడుగాని
కాంచు నే నిత్యమగు సాంఘికవ్యవస్థ

కొనకొని సర్వదా సుఖము కోరుట జీవుని లక్షణంబుగా
 ధనము కలట్టివాఁడు మఱి తా ధనహీనుఁడుకూడ జీవులై
 యనుటలు నగ్రజాతులునునై యొక రొక్క రొక స్థానమున
 దనుటని పంపకంబునకు దవ్వయిపోయె శుభానుభూతికిక

అరు మొగముల వేల్పు తా నసురరాజు
 రేపు సమయధమందు దోరించఁగలడు
 మరల సురరాజు తొల్లింటిమాదిరిగనె
 పరువు లెత్తించును బొలాలపై మొయిళ్ళ

ఈలోపున మీ రందఱు
 మేలుకొనుడు పంచి యిండు మీ మీ బొలముల్
 కాలోపహతులు పేదల
 కా లోపము పూర్తిచేయుఁ డమరేశునకుక

అంత నూరక యుండిన యామె నిభృత
 శాంతసుకుమార వదనాంబుజాతమందు
 నువరమించిన శారదయుక్ రమించు
 చున్నయది సర్వమంగళయుక్ జెలంగ

బుద్ధెలు మేడలుక బొలము మే మని మే మని గుంపుకూడి తా
 మిద్ది యిదంచుఁ దీసికొను డీయని యిచ్చిరి తల్లిమాగతుల్
 గద్దియఁ గూరుచుండి యసుఖంబుగ నాయమయుక్ శివార్పణం
 బిద్ది యిదంచు వాక్కలననే గ్రహియించెను సర్వసంపదల్

అదియుఁ గోడలిఁ గాంచెడి నదను కాద
 టంచు విరాత్పక లేగి నారంత నంత
 ముసరుకొని వచ్చుచున్నట్టి మోహజలధి
 పెద్ద కెరటాల నొడ్డున విఱచుకొనియె

తీర్చి భావంబు త్యజియించి దేహమునకుఁ
 దాకినంతన సుఖమయి తమ్మిపూవు
 చుట్టము వెలుంగులుంగ రాల్చుట్టికొనుచు
 పండిన పొలాలమీఁదను బారులాడె

ఇది శైత్రుప రాజయ మను
 త్ప తీ యా న న ము

ఓం.

శ్రీ వల్లీ దేవసేనావిజయము

ఆ రీతిఁ బలుచోట కేగి సుకుమారాలాపహేతుప్రతా
నాదూఢోక్తుల శాంతవాక్కుల ధనాధ్యశ్రేణి ష్టేంద్రియలకా
ధారావేతముగాఁగఁ జేతఁగొనుచుకా దానంబుగా శాంత ధీ
శూరత్వాకృతి పేదవారలకు నిచ్చుకా బిల్పి నల్లిమికులకా

మాసిపోయిన ప్రాతమగ్ధుల నెలకొల్పి
పరమేశ్వరుని దిగంబరత మాన్పు
మూలఁబెట్టిన రాత్నముల బైట తీయించి
విదియచందురునకు విందుచేయు
పునరుద్ధరించి చెప్పలను గుట్టెడు వృత్తి
మాతంగకన్యకు మన్నన యిడు
బీభృ కాలువగట్ల వేలముల్ మాన్పించి
సందీశ్వరునకు నానంద మిచ్చు

కుంభకారవృత్త్యాదులు కూర్చి మరల
విఘ్ననాయకునకు నురి నీగభద్ర
దేవునకు సమకూర్చును తృప్తి సేన
మెట్టినింటికి వెలుంగయి మెలంగుచుండి

మత్తిలి దైత్యనిర్మిత సమాజమునందు దనాధికారముల్
గుత్తకుఁగొన్న పాలసులు కొందఱు మోహముగొన్నకొందఱు
స్వైత్తుగ దేవసేన జగమెల్ల ననాగరకంబు సేయఁగా
నత్తిన యెత్తటంచు వచియించి ప్రచారము బిట్లు చేయుచున్

అగ్నిశిఖాభమా నామెశీలమునకు
గృహ మంట దను ధూనురేఖ చెప్పి
అంబుజాపు వెలుంగు లామెమాటలకుఁ గా
తెన్య మన్నట్టి వేడిమిని జెప్పి
వైదికం బయిన తద్వాదంబునకు ప్రాత
యవి మాట లన్న లౌక్యంబు చెప్పి
యచ్చవెన్నెలవోని యా ప్రసన్నాత్మకు
తరకజాటిల్య శైత్యంబు చెప్పి

అమృతమయమైన నిత్యరసాత్మకును ద
దీయ పూర్వజనుస్సంస్కృతికిని సుంత
యైన సంబంధ మెలయనియట్టివారు
మచ్చరింతురు సేనతోఁ గచ్చెకట్టి

ఈ దేవాసురభావయుద్ధ మిదియున్ సృష్ట్యాది సృష్ట్యంత మం
చాదిన్ లోన నెఱుంగు సేన యెకనా డా దిక్కునన్ మొగ్గు నే
డీ దిక్కుంబడి మొగ్గుచూపు నని నా రే మన్ననుంగాని కా
నీ దైవం బెటు లున్నదో యనుచుఁ దా నెంచు గ్రియొగక్షయై

దైత్యభావంబును యథార్థతర్క మొక్క
దాని కొక్కటి దగవు విశండ జల్ప
ములకు దగ్గరిబంధువు మోహబుద్ధి
సేన వారియందునఁ ద్యజించినది తగవు

కొందఱు దైత్యభావమునకున్ మును దాసులు దేవసేన వా
క్యేందుమనోజ్ఞ చంద్రికల హృన్నవక్తైరవముల్ పోనన్ భా
వేందిరఁ బొంది దైత్యుఁ డొడవించిన స్వాము దుష్టమం చొగిన్
నిందపొనర్చుచుం బరిగణింపక యుండఁగ దానిలేతమున్

తిరుగుచుండఁగ నొకనాడు దేవసేన
వారిలోఁ గొదరఱించిల్చి వత్సలత్వ
మెనయఁగా బుజ్జగించుచు నిట్లు లనియె
మందహాసంబు సెలవున నందగింప

పుధివిని సర్వదుష్టచుయి యేదియు లేద తలంచి చూడఁగా
నధికము మంచి దై నయెడ నయ్యది మంచిది యందు మందులో
నధికము చెడ్డ దై నయెడ నయ్యది చెడ్డది యందు మందుచే
కిధిలముగాగ సర్వమును జేయఁగరా దది యెప్పుడైననున్

హరి తన చక్రధార నఖిలాసురులక మడియించలేడె తా
 నరవిమూసంబులోన నెప్పుడైనను తా నటు లాచరించనే
 యరియఁగ వేల్పులైనను సహంకృతిచే మితిమీరిపోయినకా
 ధఁగికిఁ జేటుగాదె యది దానవభావము వేఱ యున్నదే

సేనలు తెచ్చి శీఘ్రముగఁ జేర్చఁగ నావిరితో మహాత్మరా
 యానము చేసి యందఱు ప్రయాణముచేయఁగ వీలు చూపి నాం
 తానికి డబ్బుచేసికొను దానవుఁ డియ్యది బండి దోసమా
 దేనినిగాని దుకొనుతీరున నున్నవి మంచి చెడ్డలక

కాశికిని బోవనగు వర్తకంబుసేయ
 వచ్చు బంధువులను జూడవచ్చుఁ బోయి
 శీఘ్రముగ వేయిపనులను చేయవచ్చు
 ధూమశకటంబు గాదన్నితోయ నగునె

ఒక యిది యేమిటి దానవుఁ
 డొకవంద జగత్ప్రయోజనోపాయంబుల్
 ప్రకటితమహిమము లాశ్చ
 ర్యకరంబులు చేసి వానినా? కా దనుటల్

ఓయీ! భారతదేశ పూర్వమును తెట్లో దివ్య మథ్యాత్మవి
 ద్యాయోగంబున సంఘజీవన ప్రశాంతాధ్వంబులక లోకవి
 ద్యాయోగంబునయందునక బ్రకృతిశాస్త్రప్రాధమ్యార్థాన దై
 తేయప్రాజిత లట్లు సూక్ష్మధివణా దీవ్యప్రీతియాపండితుల్

మయుఁడు శంభకుండు మరి రావణుం డెంత
యెంత పండితులు నహీనమతులు
సంతకంబై గూడ వాధునికులు మహా
మహిము లనుట రితమాట కాదు

కడు నసంతయుగంబులుగాఁ జెలంగు
భాత్రీ యిది విన్న మొన్నటిదానిగాఁగఁ
జెప్పి ప్రతిదియుఁ గ్రోతగా సృష్టిచేయఁ
దమకు మించినదానికెత్తెనరు వారు

కొన్ని తపస్సుచేతఁ గనుగోనగునట్టివి జీవధర్మముల్
కొన్నిటిఁ దెల్పిచేఁ దెలిసికోనగునట్టివి శీలధర్మముల్
కొన్నిటి జేసిచూచి కనుగోనగునట్టివి లోకమందుఁ దా
మన్నిటి నొక్క-సృష్టిఁ గను టాసురమానసవృత్తి యయ్యెడున్

ప న్నెవఁ డిచ్చు నాఁడె యగుఁ బొరుఁడు దానవగాజ్యమందు నా
సన్నములైన స్వస్థుఖసాధనసంతతిలాభ మెల్ల సం
పన్నులకే యనం డసురవర్గము చేరును వానిదే సమ
స్తోన్నతి పేదవాఁ డొకఁడు డుట్టిగట్టుక యూగులాడెడున్

బిచ్చ మెత్తుట శిష్ట జీవించుతోవ
చూపఁగాలేదు రాజన్న శూరమాళి
వాని పూహమ్మగో నెంతవరకు నీవు
చొత్తువో యంతగా నీవు శూరుఁ డగుదు

వాఁడు సంఘమ్మనందు దై వంబునందు
జీవ విషయంబునంగునఁ జేసినట్టి
మాన్యు లిహతాకికార్థసంపాదకములు
పారతాకిక సంపత్తి బహిరవెట్టు

గృహ్యముల్ శాస్త్రముల్ విధుల్ కేవలముగ
ధర్మ మాచార మిచట సంధానపఱచు
మట్టి కాదాయె దేశంబు మనుజు లన్న
మట్టి యవుదురయేమి ధర్మంబువదలి

అందఱును జీవులే భేద మనుచు శేద
యేని భేదంబు తనువులయందుఁ గలదు
ఇష్టములయందునను మనోవృత్తులగు
కలదు చివరకు మాటలోపలనుకూడ

పుట్టుకఁ బెంపకంబునను బొందు గుణంబులు మానవాళిలోఁ
బుట్టుకలోనిదే గుణము పొందెడు నేడు తిరాల మారుపా
యిట్టుల మార్పుచేసి వెలయించిన లోకము నేకబుద్ధిగాఁ
బట్టెద మన్న సాధ్య మను పల్కఁటు లుంచిన సర్వముక్తికా

అవియె కావు తినెడు నాహారమునఁగూడ
గుణము సంక్రమించు జనులయందు
నఖిలధాత్రి దొరకు నాహారములయందు
నొక్కగుణమె తెచ్చి యుంతు రెట్లు

నమ్మక మేమొ పెంపకమునన్ దన పుట్టుకచేతఁ బూర్వ జ
న్మమ్ములఁజేయు కర్మనలనన్ మఱి కాలపుముద్రచేత గా
జ్యమ్మును జేయవారిదగు నాదృతిఁ బోష్యహనంబుచేత రూ
పమ్మున బొందు నీ సకలభావములున్ గడుఁ జంఛలుంబులై

ఇది వేయిమార్గములుగాఁ
గదలిక గల జగముయొక్కకదలిక యే యా
స్పదముగ నిజమును నెవ రెఱిఁ
గెదరో న్యరప్రియత్నకృద్దీశాలుల్

ఎచట మొదలుపెట్టె నచట తా నెట్టిదో
తెలియ సులభముగను దేలిపోవు
పడినయట్టిచోటు విడిచి యూ రెల్లను
విడతలుగను బోయి వెదకినట్లు

ఇంతకు నేను చెప్పనది యేమి యనంగను నాత్మవస్తువున్
చింతనచేయ మోహమునుజెందకు మెప్పుడు వారియందు వా
రింతకు మానవాభ్యుదయహేతుక తొకిక పౌఖ్యసంతతుల్
సంతనపెట్టఁ గన్గొనిన సాధనసంతతి వీడఁబోకుమి

వీరు కన్గొన్న సాధనవితతియెల్లఁ
బూర్వమును లెఱింగిన సాక్ష్యములును గలదు
ధనము కావలె వానిఁ బేదలకుఁగూడ
నందుబాటున నుంచగా నన్ని యెట్లు

ఇది లక్ష సూత్రముల ముడి
బ్రీడు కనఁగా దార మొక్కఁడు వదలిన నై నకా
పదిలమ్ము చెడును జివికిన
పది వానికి నుట్టిత్రైంపఁ బాల్పడెద రహణా

ఈ శ్వరానుగ్రహముచేత నింతవరకు
మీకు భారతధర్మంబుమీఁద బుద్ధి
నిలచినది ఘ్నములు సుఖంబులఁ ద్యజింప
నేటికి గృహస్థులైనవా రెవరుగాని

పూవు పరిమళించుఁ బుట్టగానే యనం
గను బూర్వజన్మసంస్కారశేఖ
ఆ వాడచిలుకయు నా వాడపలుకులే
పలుకు నన్నయది పెంపకము గుణము
ఒకవిత్తు వేసిన చొకచెట్టు మొలచునా
యన్నది రక్తగుణాతిశయము
అయ నింగువకట్టినట్టి గుడ్డ యనంగ
స్వల్పవిద్యాగంధపాటనంబు

ప్రకృతి యెంతటి యపరిహార్యంబో చెప్పు
నీ మహావాక్యములు శాస్త్ర మింతకంటెఁ
జెప్ప దెక్కున యన్నింటిఁజేర్చి సాధు
మార్గమున నేగు టొక్కఁడె ధర్మంపుటికక

పడినచోటనే వెదకికోవలయు నన్న
మాట నిధనంబు మేల్స్వధర్మమున ననుట
అల స్వధర్మ మనంగఁ బైయర్థమెల్ల
నంచు వచియించిఁ 'సేన' పంపించె వారి

ఇది శత్రుసంపదగ్రహణ మను
చ తుర్థా న న ము

ఓం.

శ్రీ వల్లీ దేవసేనావిజయము

జగ మెల్ల దేవసేనా
నుగమై దైతేయకృత వినూతనసుఖముల్
తగ నూలుకొలిపి ముక్తికి
నుగమం బగు బ్రదుకుతెరువు శుద్ధపటచుమకా

బ్రదుకుటయే యొక్క పరమార్థ మైనట్టి
విద్యలోఁ బరమార్థవిద్య కలిపి
భనముతోపాటు సత్యమ్మును ధర్మంబు
బ్రదుకుపద్ధతియందుఁ బాదుకొలిపి
నాటి నందుబాటులోనికిఁ దెచ్చి పేద వా
రికిఁగూడ దైతేయకృత సుఖములు
చెదలుపట్టించిన సిద్ధాంతములలోని
మేలిమియంతయుఁ గీలుకొలిపి

స్వర్గముఖమైన స్వర్గంబు సంతరింప
నాశ లుడిగినయ్యి దైత్యపతి యింక
మనకు లాభంబు లేదని చనియె నింత
కంటెను శ్రీశానమే లాభకారి యనుచు

తగినంత విశ్రాంతి ధాత్రీజనుల కెల్ల
చేకూర్ప యంత్రముల్ స్వీకరించి
భూప్రజ సోమరిపోతులు కానంత
వరకును యంత్రముల్ పరిహరించి
విశ్రాంతికాలాన విద్యాసమార్జనో
పాయంబు లన్నియుఁ బదిలినది
అల్పసంపాదుల నల్పబుద్ధుల రాజ్య
పరిపాలనమునుండి బహిరవేటి

వ్యయములేకుండ ధానుణీప్రజ కెల్ల
నెల్ల యెడల విద్యాసాగ మెఱుంగజేసి
స్వర్గముఖమైన స్వర్గంబు సంతరింపఁ
దాను తనయూరి కేగెను దైత్యరాజు

పల్లెలతోడి సంబంధంబు చెడకుండ
నడవిలో నొక పల్లెయందు మనుచు
నడవి పూచినవేళ నాపూతపై సన్న
లేతవెన్నెల చెంగలించువేళ

మలయాచలాన్నిలంబులు దేవసేనాల
కంబుల వ్యాజాన కడలువేళ
దైతేయజనిత బాహుసప్తతి సమాగ
జానందరేఖా విహారవేళ

స్వామి దేవసేనప్రకృత కూర్చుండి
ఆమె సన్నపైటయందు నున్న
రెండుతేటల్లోన నొండు గోటను మీట
సేనచేయి స్వామిచేయి కలిసె

అది చివ్రరాకుబాకుదొరహస్తమునందలి యల్లెత్రాటి తే
టి దరహతోగ్రకాహళములేవను టంగున మ్రోసెఁ గానలోఁ
గదలిక పుట్టి లేజివ్రరుగ్గురు దగ్గరనుండి శౌర్య మె
త్తి దెసలఁ గ్రమ్మె భావజని తేజము మాసిన సర్వసేనలుక

ఆకసంబున వ్రాలి యొయ్యారముగను
తీయవెన్నెలదారాలు తీయుచుండి
చెక్కుటద్దాలవీడల చెలువు గూర్చి
చానయందునఁ బొడిచెను చందమామ

ఇద్దఱును డిప్పి నిగురించి యేదోవేళ
మేలుకొని మేలుకొననట్టివేళ స్వామి
లేమచెక్కిళ్ళమీద ఎల్లీ యటంచు
నూదె వెచ్చనియూగుపు పాదుకొలిపి

మెలకువ వచ్చిరాని యొక మేలిసుఖంబగు నిద్ర మాగు క
న్నులఁబడి యూగులాడగఁ దనూగతమై యలసత్వ మొప్పులో
పల నొకతేలు నంటఁబొడువంగన వెంటనె దద్దరిల్లి వి
హ్వలగతి లేచినట్లు జలజాయతలోచన లేచి నిల్వఁగా

లలన విచాలనంబున మెలంకువవచ్చెను స్వామికిఁ సిఱో
త్పలనయనావిలోచనపదంబున నెఱ్ఱనిసంజ చూచి చిం
దులు సవరించుకొంచుఁ దన దోసతికొంగులు మూటకట్టి యం
జలఁ బడి లేచిచూచెన యువఃప్రతిరక్తిమ కాకపోవుటల్

తెల్లగా నిలుచున్నది వల్లికాదు
నెఱ్ఱగా నున్నయది తూపుటెటుపు కాదు
తెలివివచ్చిన స్వామియు దేవసేన
పాదముల వ్రాలి యొకక్షమాపణనుఁగోరె

తొలఁగి నిలంబడెక సజలతోయజలోచన స్వామి లేచి క
న్నుల సపరాధమంతయును నూలొన కంపన మందుచున్న దో
సిలి యిడి యాననంబు చిటుచెమ్మట పోయఁగ సేనచే వే
ళ్ళులు గొనుసాహసంబునకు లోగనిగుండయతోడి నిట్లనెక

తోయజపత్రిసుందర మధుద్రీవలోచన! నిన్ను హేమ వ
ల్లి యనఁబోయి నల్లి యనుటే యిట నా యొనరించు తప్పు త
స్వి' యది యేమొ తొంటివలె విప్పుడు నే బలవన్నిబద్ధ బా
హాయతదేహఁ జేయుటకు నైనను జంకెదనే జగన్నుతా

ఎఱవాగు హొన్నుకను తా
మర మరలింతు నవసితమానన! యనులే
శ్వరు తప్పు తమింతు హృదీ
శ్వరు తప్పు తమించలేవె సన్నీతినిధి

ఎఱుపుకంటియందు విఱువురే జంకించు
కేలుపూని నలుగు చేల బూని
చెనుటబొట్టు లున్న చిబుకంబు పూని యో
చెలియ; నినుఁ బ్రసన్నఁజేసికొందు

కనుగొని దేనసేవకడగంటను నీటిని గోటమీటి యి
ట్లనఁ బ్రభు! లేదునీదుదెస నల్పము దోసము దోసమెల్ల నా
దని యెద భర్తకై యడిగినప్పుడు బ్రహ్మను శూరుఁ డంచు వా
యిని జనుదెంచె నక్కట మదేకమనసుఁ డటంచుఁ గోరక

మూఁడులోకములకు మూలకందంబైన
యత్తగారు కలుగ నమర గంగ
మరియు వచ్చె నింట మాగినగుణ మిది
తెలిసి తెలిసి నేన డిగితి నిందు

అందుకుఁ గాడుగాని ప్రభువా! నను నీ పనిమీఁద బొమ్మటం
చుం దితిజేందు; మాయ తొలచుంబనిమీఁద నిదేమిన్యాయ మా
నందవికేతనాస్య యిది నమ్మగఁ జాలకపోతి నెవ్వరో
కొందఱు నాకుఁ జెప్పినను ఘోరముగా నిటు సేయు టుంచునా

నే నేమొ లేచినచ్చిన
దానిన యనియెదగు మఱియుఁ దగినవిభావన్
దానికి జరిగిన దండురు
నే నే మొగమునను దండ్రియింటికిఁ బోదున్

దితిసుతు శాధలందు ననుఁ దేనువఁజూచెను లోక మిష్టం దా
దితిసుతు శాధ లేనితటి దేశము భోగపరంపరా త్వరా
మతి సుఖశాంతనీతి మృదుమార్గ ముపట్టదు సోయి కానభో
బ్రతికెద లోపలన్ విను శివప్రతిరూపము నెల్ల జేయుచున్

ఇప్పటికి నైహికంబున నిష్ప వైట్టి
తకట నై రాగ్యమునకును నడ్డు రాకు
మనుచుఁ జను సేనమార్గమునందుఁ దొలఁగె
స్వామి బహుదుఃఖభారవిషణ్ణుడగుచు

ఆ వల్లి యెవ్వ రాయుచు
సేవాభావంబుయొక్క స్థితి యెట్టిది తా
నో వెడలివచ్చె స్వామికి
నా వనిత సుఖంబుగూర్చునా యను చింతన్

ఆమె శబరకన్య యగుటచేఁ దా నేగి
సవరగూడెములకు జలజనేత
అచట లేదటంచు నఖిలపల్లీ పక్క-
ణముల కేగి గౌరవములఁ గొంచు

ఎల్లెడ వల్లెయొక్క నుతులే వినిపించెను వల్లెయిందిరా
వల్లె జగద్రమార్పురిణి వంశెన శ్రీశనువిద్యుదాభ సం
వల్లలితాబ్జవేత్రి సుషమాసముపాత్తమాప్రసాదితా
పల్లలితాఖిలప్రజ కృపామధుసారణి యంచునంగదన్

తొలి రిషించిన మగ్గముల్ సకలవృత్తుల్ విద్యుదుద్యన్మహా
జ్వల యంత్రంబుల సాయమై బహుళవస్త్రంబుల్ పదార్థాలి బా
హులఁ బరిచించిన వెల్లెడన్ గొఱతలేకుండంగ విశ్రాంతివే
ళల భూమిప్రజ జ్ఞానవాపికల వాలాయంబు నోలాడుచున్

ఇంటింటం గన సేన, సేన పదసామివ్యంబున్ వల్లెయున్
జంటల్ గాగను రమ్యచిత్రములు భాస్వద్వర్ణముల్ నిల్పి వా
ల్గంటుల్ శ్రీమధురాకృతుల్ తనకు సేంగ మంగళారాత్రికల్
వెంటన్ వెంటన్ వల్లెదేవి నుతులన్ వించున్ హసన్నేత్రయై

ఏ బనిచేసినన్ దొలుత నిందుశిశూపమఘాలభాగ కా
ర్యాపతితంబగా శశికళాభరణున్ నుతియించి భక్తిన్
నాపయి దేవ సేన నుతులాడి యనంతర కార్యనిశ్చయ
వ్యాప్తతబుద్ధియైననుచు వల్లె జనంబులు చెప్పె జెప్పఁగన్

కొంచెము మాల్పిర్బొమ్ము నా
రించిన సేనకును నామె శ్రీవల్లె భ
క్త్యంచిత గనుగొనవలె నని
పించెన్ ము మ్మడుగుగాఁగఁ బ్రీతి రహించన్

వనితంబేగతిఁ గూడు గుడ్డలకు లోపం బింత లేకుండఁ జే
సెను ముక్ దాను ధరాజనాళికి మరిక్ శ్రీవల్లి సేలక్ విసూ
తన శాంతాకృతులం బ్రసన్నమతులక్ దత్తాత్యులం గాంచుచుక్
జని తా వేయు పునాదిపై నను మహాసాధంబు గన్నట్టులక్

పాలతుక వల్లి యొక్కనుతి బోదెలు కుల్యలు సన్నపంట కా
ల్వలు చిటుతూములుక్ నదులవంతెన లాపగ నాగు నాన క
ట్టలు పెనుతూములుక్ జలవిడంబన లంతటఁ జేలుచున్న యో
రలబడి లక్షలాది యెకరాలకుఁ బాటుదలల్ విచిత్రమై

నిరతంబు నెండోఁ జరియించుటంజేసి
ముదురుతేలిన నల్ల మోముతమ్మి
బహుదూరము దినమ్ము స్వారిచేయుటచేసి
కఠినీకృతింబైన కాయవల్లి
ఎల్ల చోఁ బనులుచేయించుట కనువుగా
నధికారబావాబులైన కనులు
పనివడ్డచో సిద్ధపడుటకు వీలుగా
నొడల నత్తుకయున్న యుడుపు లొప్ప

పూన గజసారణి వినిర్మాణ మొకటి
పర్యవేక్షించు చున్నట్టి వల్లిఁ జూచె
సర్వదేశంబు నచ్చటఁ జానయాజ్ఞ
చేసె బాంబులబడుచున్న చేలుపు తోచె

బొమ్మలలోనఁ గన్గొనినసోలిక చాలిక గురుపట్టియం
దమ్ముగ నేత్రయుగ్మమున దర్పమువెంటనె మారిపోయియ
బ్రమ్మగ వచ్చి సేన పదపద్మమలంగున నాలె వల్లియా
ర్చి మృగు నేత్రముల్ సజలతామరసంబులఁ గ్రేణిసేయఁగన్

తిగిచి కౌగింటఁ బూనిన దేవసేన
కౌగిటనె పెల్లువినయంబు క్రమ్ముకొనుచు
వేలుచుండిన చెల్లెలివిధము చూచి
విమలహృదయంబునన్ సేన వెన్నయయ్యె

ఈమె సన్యాసిని యామె సంసారిణి
కట్టినవం తెన కౌగిలింత
ఈమె దేశికమూర్తి యామెయు శిష్యురా
ల్పరమ విద్యాసంధి వారిప్పేమి
ఈమె పునాది తా నామెసాధము భావ
ములు వారి వనోన్యస్యపోషకములు
ఆమె తత్త్వము తన్మయత యీమె స్వర్గ ము
ర్త్యముల కూడలిసమాగమము వారి

దనఁగఁ జూచెడివారికి నబ్బురముగఁ
దోచె గుండియలందున దుడుకు తగ్గఁ
దూములం జెంగలించుచు దూఁకుచున్న
నీర మొక కొంతదూరాన నిలచి నాతె

ఇది నిరంతరాభ్యుదయ మను
పంచమాననము

ఓం.

శ్రీ వల్లీ దేవ సేనా విజయము

ఆమెయిఁ దారహీనలు సితాసితవర్ణ సమాన వృక్షులున్
స్వామిని జేరఁగాఁ జనిరి ద్వాదశసామిని మీలితాడు ను
దామ ఋతుప్రభాశబలితప్రణయానతచారువక్త్రున్ ని
త్యామృతవృత్తిచే నసము నంచదహీనచలత్తనూచ్ఛవిన్

స్వామిని జూచినప్పటికి సారసబోచన లిద్దఱున్ మరే
మో మది పూర్వ మొక్కరుగ నునిక్యుఁ బోయిన దిద్ద టిద్దఱై
స్వామిని వేటువేళుగనె భావనచేసిరి వారియూహ రే
ఖామితమూర్తియై పతియుఁ గన్పడె మ్రోన్పడి వారు చూడఁగన్

తలవయిఁ జిన్నిచందురునిఁ దాల్చిన సామికి బాజబొందుగా
దెలి రుదురాకపేగుగను దిన్నని పెంజెవిత్తమ్మ రన్నకుం
డలముగ నాదిదేవు జఘనంబున జాటిన పట్టుపట్టగా
సలఘువు దేవ సేననయనాబ్జములందున స్వామి కన్పడెన్

లీలగఁ జేయిమీఁదఁ బఁశించిన సామికి మేల్త్రలాడగా
 వీలుగ నెందునెగ దొగవువెట్టక యుండెను నందు ను
 య్యాటల నూచు పట్టుపగపై కనిపించెను వల్లకఁటికిఁ
 సీలకుషూరమేఘ కమనీయతనూచ్ఛనియైన సామికిఁ

స్వామి వారిని గాంచి యాశ్చర్యమందెఁ
 జేయవ లిద్దఱును నింత చెలిమికలిమిఁ
 జెలిమి సాగుచునున్కిని సేన యప్పు
 డంతికోపమ్ము నందుట యబ్బుగ మని

ఈసును బాసి చెల్లిమెయి నిద్దఱుభార్యలు నున్కిఁజేసి యీ
 ర్వాసముపోథమైన రతిసౌఖ్యములోపము నెంచి గాఢచిం
 తాసముపేతచిత్తమునఁ దామరసాక్షులఁ బల్కరింపకఁ
 లో నుడివొంద స్వామియుఁ దలోదరులుక బతిచి త్రభీతలై

మరియు నిపుడు స్వామిగున్నన లందెడు
 వేళ కా దటంచు వెళ్ళుచుండ
 స్వామి సేనజఘనవైభవం బారసి
 యరిగి యామచేల నాహరింప

వెనుదిరిగిఁచూచె వల్లియుఁ
 గనుగోసలయందు నిప్పుకణములు నెదరక
 తన కనులు మొయిలుజతగా
 తన నడకయు ఝంఝుగాఁగఁ దా నడచి చనెక

లలనయు రక్తిలేని కనులంగనె స్వామిని దేవసేన కొంద
దలపడి స్వామి యొందు చిటునవ్వున నాయమచేల వీడె ను
త్పలదళ నేత్రయుం బతిపదద్వయి మ్రొక్కె ప్రశాంతవాహినీ
సలలిత సాధుయానమున సాగి చనన్ గిరిగర్వాంబులన్

అకవచ శాంతిమైన కుసుమాయుధమైన నరహాస సేన కా
నకుఁ జని వాన లెండల దినంబులు సాధుతపంబు సేయఁగా
సుకములకోర్కి లేనివగు సుస్థితిఁ గన్నులు మూసి గుండె లో
పలి యొకమూర్తి కన్నొచ్చులపై నిలిపెన్ ప్రహసత్త డాస్యమున్

అగతి దేవసేన చన నాత్మనిలీనుఁడు స్వామి శాబర
స్త్రీగుణభావనా మధురచిత్తుఁడు నామెఁ బ్రసన్నఁ జేసికోఁ
గా గణుతించి యామె వెదుకన్ బహుదేశము లేగె వల్లె తా
సేగినచోటి కేగక హృదీశ్వరు వేయెలయించుచుం జనెన్

ఏ యూరి కేగిన నా యూరఁ దను పరి
శ్రమలను రక్షింప నమరిన దని
ఏ పొల మ్మేగిన నా పొలమ్మున వారి
సారణీపంక్తులు సాకిన దని
ఏ యేరు చూచిన నా యేటిపై సేతు
బంధమ్ములను జతపరచిన దని
ఏ కోన కేగిన నా కోనలో విద్యు
దుదితప్రణాళికల్ మెదపిన దని

వల్లి జగదేశరక్షణోత్ఫుల్లమతిన్
జెప్పఁ జొచ్చిరి నాలుగు సీమలగు
నెచటి కేగిన నిప్పుడే యేగిన దని
వల్లి యనినను గాదు శ్రీవల్లి యండు

అగ్నిభయంబు మాయఁగ శిలాగృహములు
కట్టించుటకుఁ బదకముల నెత్తె
నీటియెద్దగిపోవ నిలువులు త్రవ్వించె
బెట్టయూభృలను వాపీచయంబు
సమయాన సుఖముగాఁ జనవిశాలమ్ముగా
బాటలన్నియును నేర్పాటుచేసె
మురికిపట్టణముల నిరుకువీధులను బా
లింపఁ గ్రొత్తవి ప్రణాళికలు వేసె

అధికముగ దైత్యపతి తనయాజ్ఞ నెఱపఁ
బెట్టిన విభేదములను మాన్పించె వల్లి
వివిధసృష్టిరహస్యముల్ విప్పి చెప్పి
చేకొను మనస్సులను విమలీకరించి

అందఱు జీవులే మఱియు నందఱు కున్నవి యుత్పిపాస
యందఱు దుఃఖముకా సుఖము నందెద రందఱు స్త్రీగతస్పృహలా
స్పందితవృత్తులే పయిని వ్యాధులు నాధులు బిట్టహృత్స్యవుల్
కొందఱు కుండి లేపటవె కొందఱు కివ్వ సమానభర్తముల్

మరియును జూడ మానవసమాజమునం దసమానధర్మముకా
నెరియును సర్వదా కళలనేరుపులందు బలాబలంబులం
బరువడిఁ జత్తవృత్తులను వచ్చెడి నిద్యలయందు దా ననాం
కరణము స్వాగ్రముకా జనవికాయమునందుఁ బ్రవృత్తిహేతునై

కూర్చి సమానలక్షణము కోరి విచారణ చేసినకా దనూ
ధర్మములందు భేదసముదాయము చింతనచేసినకా మనో
ధర్మములందు రెండు విరుదారులఁ జక్కఁగ నేర్పరించి యీ
మర్మము దాచ కేలవలె త్నోపతి జీవిసుఖం బదైత్యుడై

పిడుగునకును బియ్యమునకు
నెడవక సమకూర్పరా దొకేమంత్రమ్ముకా
బిడు గడచుచు బియ్యమ్మో
యెడిలిన్ రక్షించు మన సహా! పిడుగునుడి!

బ్రాహ్మయగఁజేసి యందఱును బైకివిరాగదు జీవితావకా
శములు సమానమం చనినఁ జాలు నొకో యధికార మెల్ల ను
త్తము లనుకొన్న వారికెక నా సమకూడుట జీవితావకా
శములు సమానమం చని వెసం గికురించుట యేలొ దీనులకా

కర్మ యున్నది జీవుఁడు కలఁడు తదను
గుణముగా సాగు సుఖదుఃఖకోటి జగతి
కడఁగి ప్రతివాఁడు మోక్షాధికారి కాడు
కడఁగి ప్రతివాఁడు రాజ్యాధికారి కాడు

చాతురి చే వివేకమున శాస్త్రముహార్యో విగూఢవాక్య వి
 స్థితము నీ జగద్దయవనీతి సహస్రముఖంబులక బరి
 స్థితముగాఁగ నొక్క ముడిపెట్టనలెక సహసా వినిర్ణయం
 భాతతజీవకోటికి భయంకరమై యెసలాకకుండఁగక

ఈమెయి తేదహస్యముల నెన్నిజగంబున దైత్యబుద్ధి వ
 ల్లగుదుగేహ వల్లి విమలీకృతముంబొనరించి భారత
 శ్రీమతిలోని శూర్పు వివరించి ప్రజాఖిలజీవనంబు ధా
 రా మృదు శాంతవానసుధురంబుగఁ దీర్చిన తీర్పు చూచుచుక

పతి తనకోసమై విగహభావకృశుండయి వచ్చెడుక స్పృహ
 మతి యని వల్లకిం దెలిసి మానిని మానని మత్సరంబుచేఁ
 బతికిన నందకుండఁ జను స్వామియు వల్లి పొనర్చు సత్త్రియా
 తతి విని కాంచుచుక విరహతాపము ముమ్మడిగా నెసంగఁగక

ఒకయూరఁ గుండపోతలు

మొకముఖ ముమ్మలును గనులు మూతవడ మశూ

చికము లవి పెల్లురేగిన

చకితాత్మయు చల్లి వదలఁజాలద యచటక

ఆ జాలిగుండె బాలిక

పోఁజాలద యచట నదలపో దనుచుఁ ద్వరా

శ్రీజగఘాలుఁడు స్వామియు

పెంజని కనె చల్లి హృదయవీధీమల్లిక

పరులకోసము దైన్యపడు భావమంతయు
 కనుబొమ్మలందునఁ గందళింప
 పరిచర్య సాధురూపము పొందినట్లుల
 నడచుచున్నట్టి యంబంబు తెలుప
 ఇల్లిలు తనకోసమే చూచుచున్నట్లు
 కనులలోపలివెల్లు కానిసింప
 ఆత్మజీవితము సేవాగ్ర మన్నట్లుగా
 నడికట్టు క్రొత్తచిహ్నము నెరప

సర్వమును దైవ మన్నట్టి సన్నయాహ
 లేతచిహ్నారి నవ్యతూలిక రచింప
 బహుశత ప్రార్థనాక్షుల పట్టు నల్లఁ
 గన్గొనియె స్వామి నిలచి యేకాగ్రమతిని

తా నెదురుపోయి వల్లకిఁ గానిపింపఁ
 బెరిగి మరి యొక్కయింటఁ గన్పించె నేమి
 యిప్పుడే ఎత్తు నంచు నే స్మృతివహించు
 వల్ల యాననబింబంబు తెల్లపోయె

తన యపచారము స్మృతి వ
 చ్చిన దుఃఖింబో జనంబు చెందిన యీ వ్యా
 ధినిగూర్చినట్టి దిగులో
 వసతామణి పరిహరించు వల్లభు నతనికా

అలఘుప్రీతుఁడు స్వామిగూడఁ బోచర్యాభావముంబూనిన
ట్టల నా వేసము వేసికొంచు నటు లిట్టుల్ పోవుచున్ దీనతా
చలితాస్క్యం డయినట్లుగా నభినయించున్ వల్లి కన్గొంచుఁ బే
కలుకన్ భర్తనుగూర్చి యిట్లనియె మర్యాదాకఠోరంబుగన్

మనుజుల కష్టముల్ దివిజమండలికిఁ బరిహాసపాత్రముల్
మనుజులుమాత్ర మా దివిజమండలి నెప్పుడు నాశ్రయింతు రే
మనియెద నన్న స్వామి చెలియా! పటుకోపము సంహరింపవే
వనులను దేవసేనయుఁ దపం బొసరించు ననుగ్రహరింపవే

తమ యాహారవిహారముల్ శుచితకన్ దవ్వై దురాచార సం
ఘములై కొల్చినట్లుద్రోదేవతలుగాఁ గాంతామయుల్ భూప్రజల్
తమలో నున్న యనంత న న్నెఱుంగ రీ త్వచ్ఛాంతిసేవాపరా
కృమమున్ మిత్తురటంచు నవి పృథువున్ బ్రాణచ్ఛటాభూతుడై

తన యోగవిద్యచేతను
జనముల దగు వ్యాధి మాన్చి జగతికి యోగా
సనవిద్యయె వ్యాధివిరా
సనహతు పటంచుఁ జూపి స్వామియుఁ జనఁగా

పలివెంటంజన బాల బాలకదళీపత్రంబు చెక్కిళ్ళ సం
గతి లేకన్ గతిలేక భూల బహియుం గైబూని యా చెక్కిళ్ళల్
బతిమాలన్ బతిమాలియిం బెరిగి యా పదాశ్రయ సద్యాశ్రయం
దతిగంభీరిమఁ జొచ్చె నొచ్చిన యసూయాభావపర్యాప్తయై

రే నమృతాంశువెన్నెలలు తెచ్చిన తొమ్మనఁ జిన్నియీసులకొ
మానిని పల్లి రేదొలిసమాగమమైన యనంతరంబునం
దూనిన కిన్- సెజ్జవయి నొత్తిలి నుంచముట్టె బల్లినా
నూని శయించ జచ్చగొని యూచిన స్వామి విదూర్చుకొంచునున్

కృమముగ నేడ్చునొకి దిగ్గఁ దిగ్గఁ కంటి యనుండుబిడ్డ యా
కమలవిశాలలోచన చొకాటపు వేనలిపూలవెండు వి
భ్రమమునఁ దూలి సెజ్జవయి రాలగ నూరుపుపుచ్చి యుద్ధ జే
హమున నురంబు రాచికొన నామె జగచ్చిలుకంబు నెత్తునున్

మెలత గుంట గుంట నీళ్ళు త్రావతి
గాదె విన్న వెదుకఁగాను వచ్చి
మెఱసిగట్టిచోట మెఱవక మెఱసితి
మెలత వేయియైన మిన్నులండు

నీకై మానుషభావమందితిగదే నీరేజవత్సేక్షణ
నీకై మానుషమున్ దృఢించితగదే నీరేజవత్సేక్షణ
నీకై బూని దురామయంపుజనులక సేవించితిక వెజ్జన్
నాకై నుంత యనుగ్రహింపఁగదవే నాళిక కేళిదృళా!

ఓ సుకుమారచారువికచోత్పలలోచన! జేవసేన స
స్వాసిని యాదినుండియును నా డొక నీతివహించి యామె గై
సేసితి నీవయిన్ సకలచేతము ప్రీతియు నాకు నన్ను స
స్వాసముపుచ్చుకో మృతనదవా! మొగ మిట్టులఁ ద్రిప్పి వత్తునా

అనుచు బలవంతముగఁ ద్రొప్ప నభిముఖముగఁ
జాన తనతల పతిరొమ్ములోన దూర్చెఁ
బతియుఁ జక్కిలిగింతల పడతి జఘన
కక్ష భాగంబులకా గలగలలు తెచ్చె

పనునడిఁ గొంతసేపటికి బ్రశ్రియభావము మీఱఁగాఁ బర
స్పరమును వార లిద్దఱుఁ బ్రసంగముచేయుచు పల్లి యిట్లనెన్
దిరముగ మీ కుటుంబము యత్నింపజ.మద్ది భయంబు నాకు నీ
చగణము లంటెదకా బరనసంబున నెన్నుఁ ద్యజించఁబోకువే

అనిన స్వామి యిట్లు లనియె నోసీ! యాత్మ
నేను దేవ సేన నైన విడువ
పడతి నిన్ను మేన పదలుదునే యంచుఁ
గొగిలించుకొనియెఁ గమలనేత్ర

గంధర్వివోలె తెక్కలమీఁద నెగురుచు
దేవ సేనానామతీర్థ మొకఁడు
భారతీయప్రజా వై రాగ్యభావంబు
పాలించుచుండె శోభాపయోధి
యసుర సేనా మహాహంకార భావంబు
పక్షఝంకారమ్ము పారఁద్రోల
కడఁగి పంచారించి కాలకంఠమహస్సు
నాశనీనమున పడఁస్యదీ ప్తి

నిత్యబహి గంతరించెయ నిగహత్త
 పరిణత తపోని వేకసంభార యగుచు
 దినదినప్రాచ్యశేతోఽవధీరితాల్పు
 తారకాంశుప్రతాపవిధిం నగును

సాహస్రఫణాచకాలి ను
 ణీహర్ష్యస్థితియు నల్ల నిజశేజస్సం
 దోహమున వెలుగఁజేసెడు
 దేహులకై తాఁ గుభృన్నదీ త్రేతాదుల్

ఇది యైహికానుష్ఠిక సంపాదకము అను
 షష్టాననము

శ్రీ సల్లీదేవసేనా విజయ మను
 శ్రీ కుమారాభ్యుదయము
 సంపూర్ణము.

